

POGLAVJE 4 – Spletni bonton

Spletni bonton: Spoštljiva, varna in odgovorna raba spleta

Arnes video: <https://video.arnes.si/watch/54yd8lgjgb28>

Udeleženci bodo spoznali pravila spletnega bontona, pomen spoštljive komunikacije ter se naučili, kako zaščititi svojo zasebnost in odgovorno deliti vsebine.

Cilji usposabljanja

Informativni cilji:

- Spoznati pravila spletnega bontona in pomen strpnosti v digitalnem okolju.
- Razumeti nevarnosti spletnega nasilja in vpliv neprimerne vedenja.
- Seznaniti se z varovanjem zasebnosti in posledicami deljenja vsebin.

Formativni cilji:

- Uporabljati pravila bontona v vsakodnevni komunikaciji.
- Prepoznati spletna tveganja in znati ukrepati.
- Zaščititi sebe in druge ter prispevati k pozitivni spletni kulturi.

Zakaj je spletni bonton pomemben?

- **79 %** mladih se vsakodnevno sooča s spletnimi komentarji (Vir: Safe.si)
- **23 %** jih je že doživelo spletno nasilje.
- Kar **60 %** objav vsebuje osebne podatke brez razmisleka o posledicah.
- Poznavanje pravil komunikacije zmanjšuje konflikte in izboljšuje medosebne odnose.

Vabljeni k aktivnemu sodelovanju – vaši primeri, vprašanja in mnenja so dragoceni.

Varovanje zasebnosti in osebnih podatkov na spletu

Kaj je zasebnost na spletu?

- Zasebnost pomeni **nadzor nad tem, katere osebne informacije delimo** in kdo ima dostop do njih.
- Na spletu se meja med **zasebnim in javnim** pogosto zabriše – vse, kar objavimo, lahko postane trajno in javno.

Zasebni vs. javni podatki

Zasebni podatki	Javni podatki (lahko postanejo javni)
Ime, priimek, EMŠO, naslov	Fotografije, komentarji, objave na družbenih omrežjih
Gesla, zdravstveni podatki	Lokacija, interesi, nakupovalne navade
Telefonska številka, e-pošta	»Všečki«, sledeni profili, iskalna zgodovina

Kako zaščititi svojo zasebnost?

- **Uporablaj močna gesla** (vsaj 12 znakov, kombinacija znakov in števil)
- **Preverjaj dovoljenja** aplikacij (npr. dostop do kamere, mikrofona, lokacije)
- **Nastavitve zasebnosti** na družbenih omrežjih – omeji, kdo vidi tvoje objave
- **Izklopi deljenje lokacije**, razen kadar je nujno

Nevarnosti deljenja preveč informacij

- **Kraja identitete**: nekdo se lahko izdaja za vas
- **Sledenje** in profiliranje uporabnikov (oglaševalci, neznanci)
- **Zloraba fotografij** (npr. pri goljufijah, ponarejenih profilih)
- **Socialni inženiring**: preko javno dostopnih podatkov vas lahko ogoljufajo

Spletno nasilje in neprimerno vedenje

Online Etiquette (netiquette): <https://www.youtube.com/watch?v=1jdCZT2jNmU> <https://www.youtube.com/watch?v=CWbtbycHZok>

Kaj je spletno nasilje (Cyberbullying)?

- Neprimerna ali nasilna komunikacija prek interneta, ki namerno **škoduje, ustrahuje ali izključuje** druge.
- Dogaja se prek **družbenih omrežij, sporočil, komentarjev, e-pošte, iger** itd.

Oblike spletnega nasilja

- **Grožnje:** neposredno ali posredno ustrahovanje
- **Zasmehovanje:** norčevanje, poniževanje, posmehi v javnih objavah
- **Izključevanje:** namerno ignoriranje, odstranjevanje iz skupin
- **Lažne informacije:** širjenje govoric, obrekovanje, izmišljotine

Učinki spletnega nasilja

- Psihološke posledice: **tesnoba, depresija, izguba samozavesti**
- Socialna izolacija in upad šolskega uspeha
- Dolgoročne travme ali samopoškodovalno vedenje

Kako prepoznamo in ukrepamo?

- **Prepoznavni znaki:** spremembe v vedenju, umik, strah pred napravami
- **Shrani dokaze:** posnetki zaslona, sporočila, komentarji
- **Pogovor z zaupanja vredno odraslo osebo**
- **Prijava** nasilja platformi, šoli ali policiji
- **Podpora vrstnikom:** bodi glas tistih, ki ga nimajo

📌 *Splet ni prostor brez posledic. Spoštovanje velja tudi na drugi strani zaslona.*

Odgovorno deljenje vsebin

Premislek pred objavo

Preden nekaj objaviš, se vprašaj:

- Ali bi to povedal tudi v živo?
- Bi to objavil, če bi vedel, da to vidi učitelj/starš?
- Ali bi mi bilo neprijetno, če bi to ostalo vidno čez 5 let?

→ Fotografije, videi, komentarji – vse ostane.

→ “Share culture” ni brez posledic – **vsaka objava nekaj sporoča o tebi.**

Lažne novice in nepreverjene informacije

Kaj je **dezinformacija**?

→ Napačna ali namerno zavajajoča vsebina, ki se širi kot resnica

*Tvoja objava je kot digitalna tetovaža – včasih jo je težko odstraniti. Zato: **Misli, preden deliš!***

Kako preverjamo?

- Preveri vir (kdo je objavil?)
- Preveri datum (je še aktualno?)
- Preveri vsebino (je res verjetna? potrjena?)

Posledice neodgovornega deljenja

Pravne posledice:

- Objava zasebnih fotografij brez dovoljenja = kršitev zakonodaje (GDPR, kazensko pravo)
- Deljenje sovražnega govora = kaznivo dejanje

Digitalna sled ostane:

- Internet si »zapomni« – tudi, če vsebino izbrišeš. Lahko vpliva na zaposlitev, šolski ugled, odnose.

Kultura rabe mobilnih naprav

Kdaj in kako uporabljati telefon?

→ V šoli:

- Uporaba telefona naj bo usklajena z navodili učitelja.
- V času pouka – tišina, brez motenj.

→ Na sestanku ali dogodku:

- Pogled v zaslon pomeni odmik od sogovornika.
- Pravilno: telefon utišan, izven dosega pogleda.

→ V osebnem pogovoru:

- Očesni stik je izraz spoštovanja.
- Pomembnejši kot notifikacija.

Ali smo zgled drugim?

- **Otroci, učenci, sodelavci** – učijo se z opazovanjem.
- Zavestna raba mobilnih naprav = **spoštovanje prostora, časa in ljudi**.

📌 *Telefon je orodje – ne gospodar. Uporabimo ga z občutkom za prostor in druge.*

Digitalni odtis in samorefleksija

Vse, kar počnemo na telefonu, pušča sled:

→ objave, iskanja, lokacije, aplikacije

Se zavedam:

- Kdaj najpogosteje vzamem telefon v roke?
- Ali z njegovo uporabo motim druge ali sebe?
- Sem v tem trenutku raje s telefonom kot z ljudmi?

